

Samfundsfag A – 2022

1. Fagets rolle

Samfundsfag omhandler grønlandske og internationale samfundsforhold. Faget giver på et empirisk og teoretisk grundlag viden om de dynamiske og komplekse kræfter der nationalt, regionalt og globalt påvirker samfundsudviklingen. Ved at forbinde den aktuelle samfundsmæssige udvikling med sociologiske, økonomiske og politiske begreber kvalificeres standpunkter og handlemuligheder.

2. Fagets formål

Viden og færdigheder

Eleverne skal have viden om og kunne forstå grønlandske og internationale samfundsforhold og den dynamik, der har indflydelse på udviklingen i det moderne samfund.

Lærings- og arbejdskompetencer

Eleverne skal bl.a. i et videreuddannelsesperspektiv udvikle deres studiekompetence i arbejde med konkrete samfundsfaglige problemstillinger ved anvendelse af viden, begreber, teorier og metoder fra de samfundsvidenskabelige discipliner.

Personlige og sociale kompetencer

Eleverne skal kunne forstå forholdet mellem det enkelte menneske og samfundet, så de selvstændigt og i fællesskab kan finde løsningsforslag på samfundsproblemer. I tilknytning hertil skal eleverne have indsigt i, hvordan man som samfundsborger kan påvirke beslutningsprocesser og opnå politisk indflydelse.

Kulturelle og samfundsmæssige kompetencer

Eleverne skal på et fagligt grundlag kunne forholde sig til og deltage i den demokratiske debat om forhold, der har betydning for demokratiet og samfundsudviklingen, og de skal selvstændigt, tillidsfuldt og på et fagligt kvalificeret niveau kunne diskutere og tage stilling til samfundsmæssige problemstillinger. I tilknytning hertil skal eleverne, i en kulturel og samfundsmæssig sammenhæng, kunne tage ansvar og øve indflydelse på et demokratisk samfund.

3. Læringsmål og indhold

3.1 Læringsmål

Eleverne skal kunne:

- a) anvende og kombinere viden fra fagets discipliner til at undersøge aktuelle samfundsmæssige problemstillinger og løsninger herpå
- b) forklare og perspektivere samfundsmæssige problemstillinger og udviklingstendenser ved anvendelse af begreber og teorier
- c) undersøge og dokumentere et politikområde, herunder betydningen af rigsfællesskabet og globale forhold
- d) undersøge processer omkring magt og politisk meningsdannelse
- e) sammenligne og forklare sammenhænge mellem samfundsforandringer og ændringer i sociale og kulturelle mønstre
- f) undersøge konkrete økonomiske prioriteringsproblemer nationalt, regionalt og globalt og diskutere løsninger

- g) undersøge og sammenligne samfund på forskellige økonomiske udviklingstrin, herunder samspillet mellem nationale og globale forhold
- h) forklare og diskutere konsekvenser af politisk styring og markedsstyring
- i) forklare begivenheder og udviklingstendenser i det internationale system og diskutere Grønlands handlemuligheder i forbindelse hermed
- j) demonstrere viden om fagets rolle og metoder
- k) formulere præcise faglige problemstillinger, herunder operationaliserbare hypoteser, og indsamle, vurdere og bearbejde materiale, herunder statistisk materiale, til at undersøge og diskutere problemstillinger og konkludere
- l) anvende viden om samfundsvidenskabelig metode til kritisk at vurdere undersøgelser og til at gennemføre mindre empiriske undersøgelser
- m) skelne mellem forskellige typer af argumenter, udsagn, forklaringer og teorier
- n) formidle og tydeliggøre faglige sammenhænge og udviklingstendenser ved hjælp af foreliggende og egne beregninger, tabeller, diagrammer og modeller
- o) formulere – skriftligt og mundtligt – empiriske og teoretiske sammenhænge på en struktureret og nuanceret måde og ved anvendelse af fagets taksonomi og terminologi
- p) argumentere sammenhængende og nuanceret for egne synspunkter, placere disse i en teoretisk sammenhæng og indgå i dialog.

3.2 Kernestof

Kernestoffet er:

Politik

- a) politiske grundholdninger, herunder konservatisme, liberalisme og socialisme, politiske skillelinjer og vælgeradfærd
- b) magt- og demokratiopfattelser nationalt, regionalt og globalt, herunder betydningen af retssystemet
- c) forskellige typer politiske systemer, herunder rigsfællesskabet.

Sociologi

- d) Identitetsdannelse og socialisation i Grønland og andre lande
- e) medier og politisk meningsdannelse
- f) Social differentiering, kulturelle mønstre, social mobilitet og samfundsforandring
- g) globalisering og samfundsudvikling

Økonomi

- h) velfærdsprincipper, herunder stat, marked og civilt samfund.
- i) økonomiske styringsprincipper, herunder bæredygtig udvikling
- j) Makroøkonomiske sammenhænge, multiplikatorvirkning og styring nationalt, regionalt og globalt
- k) Målkonflikter og centrale økonomiske politikker

International politik

- l) Grønlands statsretlige stilling og handlemuligheder i rigsfællesskabet og internationalt
- m) aktører, magt, sikkerhed, konflikt og integration i Nordatlanten, Europa og internationalt
- n) globalisering og samfundsudvikling

Metode

- o) komparativ, kvalitativ og kvantitativ metode
- p) statistiske mål, herunder lineær regression og mål for signifikant forskel

3.3 Supplerende stof

Eleverne vil ikke være i stand til at opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. De faglige mål opfyldes ved, at kernestoffets begreber og teorier anvendes i en undersøgelse af det supplerende stof. Det supplerende stof består typisk af eksempler fra den aktuelle debat i form af tekster, statistik og klip fra elektroniske medier.

Eksempler på samfundsvidenskabelige publikationer indgår i det supplerende stof til at eksemplificere brug af præcis faglig terminologi, metodisk fremgangsmåde og akademisk dokumentation.

Samfundsfaglige synsvinkler på tværfaglige problemstillinger og udadvendte aktiviteter skal være en del af det supplerende stof.

Det supplerende stof skal ligesom kernestoffet i videst muligt omfang perspektiveres til grønlandske og internationale forhold.

4. Undervisningens tilrettelæggelse

4.1 Didaktiske principper

- a) Undervisningen skal tage udgangspunkt i elevernes faglige niveau og viden.
- b) Undervisningen tilrettelægges, så den i videst muligt omfang har karakter af en læringsdialog mellem lærer og elever.
- c) Undervisningen tilrettelægges, så der veksles mellem forskellige undervisningsformer.
- d) Undervisningen tilrettelægges, så elevernes interesser og behov tilgodeses, så eleverne får mulighed for at opleve faget som spændende, relevant og vedkommende.
- e) Undervisningen tilrettelægges, så der både er faglig progression i de enkelte forløb og temaer såvel som progression i udvikling af fagsprog og terminologi, så eleven gradvis opøves i mere selvstændige arbejdsformer og kompleks tænkning.
- f) Undervisningen tilrettelægges, så der i videst muligt omfang perspektiveres til det omgivende samfund.

Undervisningen skal tilrettelægges tematisk med afsæt i elevernes undren og nysgerrighed vedrørende aktuelle samfundsmæssige problemstillinger og udviklingstendenser. Eleverne skal inddrages i planlægning af undervisningen, herunder valg af problemstillinger og arbejdsformer.

I behandlingen af stoffet anlægges et helhedssyn med respekt for de enkelte faglige discipliner. Undervisningen tilrettelægges således, at der veksles mellem induktivt og deduktivt tilrettede forløb. Induktivt tilrettede forløb tager normalt udgangspunkt i én eller flere aktuelle problemstillinger, hvor begreber og metoder fra flere discipliner anvendes. Deduktivt tilrettede forløb tager typisk udgangspunkt i en enkelt disciplin og giver begreber, teorier og metoder til efterfølgende at undersøge og formidle en problemstilling. Sådanne disciplinorienterede perioder bidrager til at fremhæve ligheder og forskelle mellem de enkelte discipliners metoder, teoridannelser og genstandsfelt.

Der skal igennem det samlede forløb lægges afgørende vægt på, at den enkelte elev får muligheder for selvstændigt at formidle faglige problemstillinger og på et fagligt grundlag fremføre egne synspunkter, argumenter og vurderinger. Igennem det samlede forløb skal der successivt ske en skærpelse af de faglige krav til indholdet og sammenhængen i elevernes argumentation og præcision, herunder anvendelse af teoretiske sammenhænge.

Undervisningen tilrettelægges således, at den er alsidig i valg af synsvinkler, teorier, metoder og arbejdsformer.

4.2 Arbejdsformer

I undervisningen skal der anvendes afvekslende og elevaktiverende arbejdsformer, således at eleverne får muligheder for at undersøge, dokumentere, formidle og diskutere empiriske og teoretiske sammenhænge

Der udarbejdes i det samlede forløb mindst to skriftlige projekter, hvoraf det ene skal være resultatet af en empirisk undersøgelse. De to projektrapporter, herunder baggrundsmateriale, er en del af grundlaget for den mundtlige prøve og skal indgå i undervisningsbeskrivelsen.

Der sker igennem det samlede forløb en udvikling frem mod mere selvstændiggørende og studieforberedende arbejdsformer, således at eleverne selvstændigt kan opstille, undersøge og forklare faglige problemstillinger.

Undervisningen tilrettelægges så der tages hensyn til forskellige elevtyper, deres læringsstile og behov. Både elever med undervisningssproget som førstesprog og som andetsprog skal tilgodeses.

Udadvendte aktiviteter gennemføres i form af gæstelærere, virksomheds- og institutionsbesøg eller empiriske undersøgelser og sker i sammenhæng med konkrete projekter eller integreret i undervisningen.

Det skriftlige arbejde planlægges, så der er progression og sammenhæng til skriftligt arbejde i andre fag. I det samlede forløb udarbejdes skriftlige opgaver af stigende sværhedsgrad på fagets taksonomiske niveauer. I samarbejdet med andre fag om skriftlighed bidrager samfundsfag A med faglig formidling i form af fagets opgavetyper gennem præcis og nuanceret anvendelse af begreber, teori, empiri og metode.

Skriftligt arbejde skal understøtte opfyldelsen af de faglige mål, herunder evnen til systematisk at formidle faglige problemstillinger på de taksonomiske niveauer ved anvendelse af samfundsfaglige metoder og teorier. Der skal arbejdes systematisk med forskellige opgavetyper med varieret materiale, herunder tekst- og talmateriale. Eleverne skal ved brug af hjælpemidler kunne dokumentere faglige sammenhænge, ligesom eleverne selv skal kunne supplere det udleverede materiale.

Som værktøj til at skabe fagligt overblik og struktur og til at formulere problemstillinger i forbindelse med mundtlige oplæg arbejdes der systematisk med synopsis.

Kravene til at argumentere sammenhængende, nuanceret og logisk konsistent skal successivt skærpes, ligesom arbejde med konklusion og sammenfatning indgår.

4.3 It

Digitale værktøjer og ressourcer anvendes i undervisningen til at støtte og supplere de faglige mål og den pædagogiske proces. It anvendes til:

- simulation af økonomiske sammenhænge
- målrettet og kritisk informationssøgning
- formidling og bearbejdning, herunder beregninger og konstruktion af tabeller, diagrammer og modeller
- statistisk analyse, herunder lineær regression
- vidensdeling og deltagelse i debat om samfundsmæssige problemstillinger.

Anvisninger på centrale samfundsfagligt relevante hjemmesider og brug af fokuserede søgestrategier indgår i forløb, herunder kritisk vurdering af informationers pålidelighed. Brug af digitale fællesskaber integreres i undervisningen.

I udarbejdelsen af skriftlige opgaver og projekter skal forskellige datatyper og datarepræsentationer kunne integreres. It anvendes desuden som værktøj i forbindelse med empiriske undersøgelser

4.4 Fagsprog

Undervisningen skal tilrettelægges, således at der arbejdes systematisk med udvikling af elevernes fagsprog samt forståelse og anvendelse af fagets terminologi. Undervisningen skal tilrettelægges, så eleverne gradvis opnår sikkerhed i forståelse og brug af før-faglige ord og begreber.

4.5 Samspil med andre fag

Samfundsfag A er omfattet af det generelle krav om samspil mellem fagene. Dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil i studieretningen.

Samfundsfag A bidrager til en sammenhængende forståelse af aktuelle samfundsmæssige problemstillinger. I konkrete undervisningsforløb giver faget begreber, metoder og teorier til empiriske undersøgelser.

Studieretningsforløb

Som studieretningsforløb skal mindst ét af de to skriftlige projekter nævnt under pkt. 4.2. være et tværfagligt projekt, hvor matematik indgår. Projekterne skal være konkrete og indeholde en faglig problemstilling med en tydelig samfundsfaglig dimension. I behandlingen af problemstillingen indgår der en redegørelse for de anvendte metoder og empirisk materiale til dokumentation, og der demonstreres evne til faglig fordybelse.

I behandlingen af dele af det økonomiske stofområde og dele af kvantitativ samfundsvidenskabelig metode, herunder anvendelse og fortolkning af statistiske mål, sker der en samordning med matematik.

5. Evaluering

5.1 Løbende evaluering

Gennem fremadrettet individuel vejledning, brug af interne prøver og tilbagemeldinger på faglige aktiviteter skal eleven undervejs i det samlede forløb bibringes en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i sit faglige standpunkt. Grundlaget for evalueringen er læringsmålene. Der skal desuden gennemføres aktiviteter, som får eleven til selv at reflektere over sin faglige udvikling.

I tilbagemeldinger på skriftlige og mundtlige aktiviteter skal der ske en fokuseret vejledning med præcise anvisninger på forbedringer vedrørende argumentation, struktur, udtryksevne, faglig korrekthed og fordybelse.

Der skal mindst hvert semester ske en evaluering af elevens arbejdsindsats, aktive deltagelse og engagement i undervisningen. I forbindelse hermed sker der en fælles evaluering af undervisningen.

5.2 Prøveformer

Der afholdes en centralt stillet skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve

Prøvens varighed er seks timer. Ved prøvens start udleveres alene opgaveformuleringer. Hvis skolens leder har bestemt, at eksaminandernes forberedende arbejde på grundlag af opgaveformuleringerne kan foregå i grupper, vælger eksaminanderne, om de vil forberede sig i gruppe eller individuelt. Efter én time udleveres bilagsmateriale. De resterende fem timer anvendes til at udforme en individuel besvarelse ved anvendelse af samfundsfaglig viden, begreber, teorier og metoder.

Den mundtlige prøve

Mundtlig prøve på grundlag af et prøvemateriale med et kendt tema og et ukendt bilagsmateriale af et omfang på 8-10 normalsider a 2400 anslag inklusiv mellemrum. Ved anvendelse af elektronisk mediemateriale som en del af bilagsmaterialet svarer fire til syv minutters afspilning til én normalside. Et prøvemateriales tema er kendt af eksaminanderne, idet det er identisk med et forløbs tema.

Hvert prøvemateriale skal i videst muligt omfang indeholde forskelligartede materialetyper, herunder tekster og statistisk materiale. Prøvematerialerne skal tilsammen dække alle de faglige mål. Et prøvemateriale må højst anvendes ved tre eksamensenheder (se nedenfor).

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 24 timers forberedelsestid, dog ikke mindre end 24 timer, til udarbejdelse af synopsis. Hvis skolens leder har bestemt, at forberedelsen kan foregå i grupper, vælger eksaminanderne, om de vil forberede sig i gruppe eller individuelt. En eksamensenhed er en sådan gruppe eller en eksaminand, der forbereder sig individuelt.

På baggrund af det udleverede bilagsmateriale, relevant kernestof og materiale fundet i forberedelsestiden skal eksaminanden udarbejde en problemformulering som et overordnet spørgsmål og i forlængelse heraf opstille, undersøge og diskutere samfundsfaglige problemstillinger. Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens fremlæggelse af synopsis (ca. 10 minutter) og efterfølges af uddybende spørgsmål af eksaminator og en faglig dialog mellem eksaminand og eksaminator.

5.3 Bedømmelseskriterier

Ved både den skriftlige og den mundtlige prøve vurderes det, i hvilket omfang eksaminanden lever op til de faglige mål, som de er angivet i pkt. 3.1.

Ved *den skriftlige prøve* skal eksaminanden vise en samfundsvidenskabeligt funderet forståelse af én eller flere problemstillinger.

Ved bedømmelsen lægges der vægt på:

- a) evne til at kunne analysere og formidle på fagets taksonomiske niveauer
- b) evne til at kunne dokumentere faglige sammenhænge ved hjælp af materiale og supplere ved brug af hjælpemidler
- c) anvendelse af relevante begreber og teorier til forklaring af faglige sammenhænge og udviklingstendenser
- d) diskussion af en faglig problemstilling med brug af relevante begreber, teorier, eksempler og faglig viden
- e) færdigheder i at bearbejde et talmateriale, herunder tolke statistiske mål og udføre egne beregninger, og dermed påvise faglige sammenhænge og udviklingstendenser
- f) logisk sammenhængende faglig argumentation og konklusion, præcist og nuanceret.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering.

Ved *den mundtlige prøve* skal eksaminanden vise en samfundsvidenskabeligt funderet forståelse af en samfundsmæssig problemstilling og udviklingstendenser.

Ved bedømmelsen lægges der vægt på:

- a) formulering, undersøgelse og diskussion af en faglig problemstilling
- b) fagligt overblik, således at relevante eksempler, faglig viden, begreber og teorier fra flere discipliner selvstændigt anvendes
- c) demonstration af sammenhæng og dybde i vidensanvendelse og begrebs- og teoriforståelse
- d) selvstændig anvendelse af viden om samfundsvidenskabelige metoder til at vurdere et materiales validitet
- e) evne til at kunne diskutere og perspektivere en faglig problemstilling og argumentere sammenhængende for et synspunkt
- f) færdigheder i at sammenstille og bearbejde et større materiale til dokumentation af komplekse faglige sammenhænge, herunder tolkning og anvendelse af statistiske mål og sammenhænge
- g) evne til at analysere og formidle på fagets taksonomiske niveauer og under anvendelse af fagets terminologi.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering